

KOSTNICKÉ JISKRY Evangelický týdeník

30-31/2020

Příští číslo vyjde
11. listopadu 2020

Z obsahu

* *Hledání identity*

* *Věrní člověku*

4. listopadu 2020

ročník 105

cena: 13 + 3 Kč

Poselství k 22. neděli po sv. Trojici

**BÁZEŇ PŘED BOHEM
GENESIS 39,9**

V rámci výuky aplikované etiky na půdě jedné univerzity jsem se studenty diskutoval o podvodech, korupci a neférových výhodách „mocných“, které v dnešní době „letí“. Když došlo na písemky, testy a zkoušky, jedna studentka řekla: „Já, když mohu a nikomu tím neublížím, tak podvedu.“ Hlasování v oné padesáticenné skupině ukázalo, že lež, podvod a korupci považovalo téměř 70 % přítomných za přirozenou součást dnešního života. Navíc

těch 30 % studentů nedokázalo obhájit svoji pozici a ukázat oně větší, v čem se mýlí a proč.

Napříč celou společností, církev nevyjímaje, jsme svědky finančních a sexuálních afér. Milování peněz (1 Tm 6,10) a svět erotických služeb (Př 6,26) nabízí v každé době hlubokou past, do které upadnou muži i ženy. Nejenom proto je Josefův příběh v domě Potifara aktuální svým poselstvím. Jde o bázeň Boží. Řecké φόβος (fobos) i hebrejské יְרֵאָה (jirah) a דָּחַף (pahad) směřují k tomu, aby si byl člověk vědom, že nad jeho bytím i rozhodováním je ještě Bůh, který má poslední slovo. To je základem respektu, úcty a obdivu na straně člověka, který hledá moudrost, pochopení světa a smyslu života.

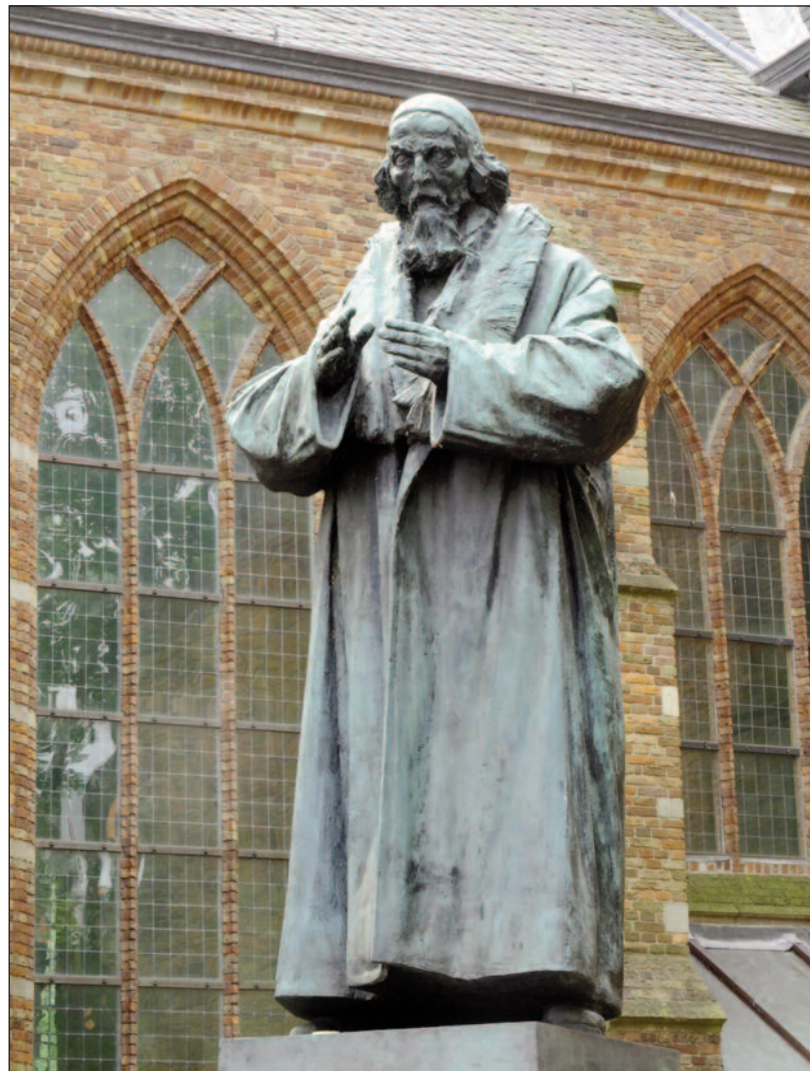
Josef se později stal celebritou své doby. Moudrý, pohledný, aktivní, úspěšný a mimořádně bohatý a vlivný. Mít pečetní prsten faraona bylo něco, co neměl nikdo jiný. Co řekl, to bylo zákonem v Egyptě. Co chtěl, to měl. On rozhodoval. On byl parlamentem, senátem i vládou s téměř neomezeným prostorem působnosti. Proč se mu z toho nezatočila hlava? Jak je možné, že pořád vládl moudře a ohleduplně vůči všem? Proč a jak zvládl takový

tlak odpovědnosti se zdravým rozumem a psychikou, aniž by musel sáhnout na drogy, stát se alkoholikem, nebo člověkem patologicky podezřívavým končícím na psychofarmakách, izolován od společnosti?

Josefův konec byl zcela jiný. I na smrtelném lůžku věděl, kam jde, kam patří. Ve svém bohatém a pestrém životě poznal zradu těch nejbližších i sílu politických tornád, které umí zanechat spoušť na životech lidí. Zažil, co to je „mít vše“ i „nemít nic“ ale pokaždé si zachoval vzácnou integritu a svoji tvář. Josef znal od dětství Boží zaslíbení, proroctví a perspektivu budoucna. Měl bázeň Boží. Hleděl za horizont lidského. Proto jeho poslední vůle byla, aby jeho ostatky vzali Izraelité sebou a nenechali je v mauzoleu (Gn 50,25-26), když je jednou Bůh povede dál do země zaslíbené.

Kéž by byla přijata myšlenka Př 15,33 Initium sapientiae timor Domini za motto alespoň na jedné univerzitě, střední či základní škole v naší zemi. Komenského nápravu věcí lidských jinak nelze uskutečnit. A ještě něco zbylo i na nás.

Tibor Máhrik
kazatel sboru Církve bratrské
v Ostravě

Socha Jana Amose Komenského v Naardenu

Listopad

Víte, jak se u nás poznají Dušičky? Zpravidla mi rozkvetou skoro všechny domácí kytky, aby mě zmátly. Hlavně mi to dělá velikonoční kaktus a fialky. A víte, jak se u nás pozná listopad? Žádné listí nepadá, protože už dávno spadlo.

Psí počasí – myslí si moje vodící fena, když vycházíme z domu za denním chlebem a buřtem. Psi by nevyhnal, ale psí dáma do té psoty prostě musí. Tohle mi ta moje kompenzační pomůcka dává v tomto nečase najevo hodně často. Ale listopad, milé mé zvíře, ten tady není přeci jen kvůli dešti, mlze a blátu. Máme tady i jiné radosti, nemyslíš?

Moje zlatá lady si to nemyslí. Není se kde válet – trávníky jsou samé bláto a suché listí, které sloužilo k příjemným relaxačním hrám, někdo uklidil. Ani do vody se nesmí ... No dobrá. Běž si tedy do deprese, jestli na ní trváš. Já zas tolik času nemám. Musím se totiž těšit – myslím si naproti tomu já.

Pravda je, že listopad se svými chmurnými rozmary mnoha lidem a psům neposkytuje moc důvodů k rozzářeným úsměvům. Na sluníčko si budeme muset ještě dlouho počkat. Někdo čeká slunovrat u kamen, třeba s audioknihou nebo hrnkem grogu. Někdo si rád zajde mezi přátele, navštíví někoho, na koho mívá málo času, jde do klubu nebo se rozhodne zimní sezónu zasvětit pravidelnému cvičení či plavání. Divadla hrají, koncerty koncertují, a když k tomu přičtu nějaké to uklízení, pečení a nakupování, všimnu si, jak mi to očekávání přívětivějšího času rychle ubývá.

Hraju už několik let takovou svoji speciální hru Na Milešovku. Před dávnými a dávnými lety, když jsem ukoukala mnohem více než dnes, jsem si podle nějakého obrázku zamilovala horu Milešovku. Tehdy jsem pojala nápad ztéci ji a udělat si tak dobře. Jen co jsem začala plánovat náročnou turistickou operaci, otěhotněla jsem. Následkem této šťastné okolnosti, která se po dvou letech opakovala, jsem se na Milešovku nedostala. Život plynul v různých radostech i starostech, ale Milešovka zůstala kdesi za mnou jako nesplněný sen. Jednou, bylo to v listopadu, jsem se ohlédla. Způsobila to iniciativa zrakově postižených turistů, kteří tam hodlali podniknout výstup. Hned jsem se přihlásila, že jako já také. Když jsem v den D vstávala, před naším domem byla poctivá pokrývka sněhu. Výstup se opět nekonal. Ten večer mi moje dospívající dítě přilepilo na televizní obrazovku krásnou a velkou fotografii. Byla z nějakého kalendáře a jmenovala se Milešovka pod sněhem. Abych prý o nic nepřišla.

To samé dítě se vyvinulo v dospělého muže. Jeho bydliště je v Litoměřích. Dokončení na str. 2

Život v pravdě

Jestliže svou víru a radost vyjadřujeme chválou a zpěvem, jak nám to doporučuje žalmista v Ž 146 a to stále – co živi budeme, tak nás to osvobozuje a dává nám rozlet a sílu. Zároveň je to vyznání, že Hospodin je věrný, že on je síla, která nezklame. Protože Bůh je věrný, je i jeho slovo věrné, to je – pravdivé za všech okolností a to je v dnešní době různých nejistot mimořádné. Apoštol Pavel píše Koloským (1. kap. 3-6): *Stále za vás v modlitbách děkujeme Bohu, Otci našeho Pána Ježíše Krista, neboť jsme slyšeli o vaší víře v Krista Ježíše a o vaší lásce, kterou máte ke všem svatým. Obojí pramení z naděje, která je pro vás uložena v nebesích. Víte o ní,*

protože i k vám přišlo slovo pravdy, to jest evangelium. Tak jako na celém světě, i mezi vámi přináší ovoce a roste od toho dne, kdy jste je uslyšeli a opravdově poznali Boží milost.

Apoštol Pavel by jistě měl úžasnou radost, kdyby byl dnes mezi námi a po dvou tisících letech viděl, že evangelium po celém světě stále přináší ovoce, že proměnilo tento svět, a i když se nám zdá, že tady v Evropě křesťanů ubývá, z mnoha míst na světě přicházejí povzbuzující zprávy, i o křesťanech, kteří prožívají skutečný útlak a utrpení, a o jejich statečnosti.

V evangeliu Janově čteme oddíl – Ježíš před Pilátem (kap. 18, 33-38):

Pilát vešel opět do svého paláce, zavolal Ježíše a řekl mu: „Ty jsi král židovský?“ Ježíš odpověděl: „Říkáš to sám od sebe, nebo ti to o mně řekli jiní?“ Pilát odpověděl: „Jsem snad žid? Tvůj národ a velekněží mi tě vydali, čím ses provinil?“ Ježíš řekl: „Moje království není z tohoto světa. Kdyby mé království bylo z tohoto světa, moji služebníci by bojovali, abych nebyl vydán Židům, mé království však není odtud.“ Pilát mu řekl: „Jsi tedy přece král?“ Ježíš odpověděl: „Ty sám to říkáš, že jsem král. Já jsem se proto narodil a proto jsem přišel na svět, abych vydal svědectví pravdě. Každý kdo je z pravdy, slyší můj hlas.“ Pilát mu řekl: „Co je pravda?“ Po těch slovech vyšel

Dokončení na str. 2

AKTUALITA: STÁTNÍ SVÁTEK SE LETOS SLAVIL JEN VIRTUÁLNĚ

Letos poprvé od doby, kdy si legálně připomínáme 28. říjen jako svátek republiky (za II. světové války se slavit nesměl, komunisté ho přejmenovali na den národního osvobození) nemohlo být v důsledku vládních opatření proti pandemii ani hromadné kladení věnců u jezdecké sochy Jana Žižky v Praze na Vítkově, ani slavnostní vojenská přísaha na Pražském hradě, ba ani předávání státních vyznamenání ve Vladislavském sále... Místo toho se hrad zbarvil do národních barev a kdo měl náladu, poslechl si předtočený projev pana prezidenta nebo napjatě čekal, až se na hradní webové stránce objeví přesně ve 20 h seznam vyznamenaných.

(hb)

NĚMECKÉ KOSTELY SI KVŮLI ZÁKAZU KROPENEK POŘIZUJÍ DÁVKOVAČE

Pandemie nemoci covid-19 zasáhla v Německu i kostely, kde bylo z hygienických důvodů zakázáno používání kropenek se svěcenou vodou. Omezení pocítilo především Bavorsko, kde je silná římskokatolická tradice. A právě proto se v této německé spolkové zemi velmi rozšířilo používání dávkovačů na svěcenou vodu. Tento přístroj si pořídil i kostel svaté Kláry v malebném historickém centru Norimberka, který si jeho zakoupení pochvaluje.

„Bakterie i viry se hromadí v nádobce, i když je vnitřek třeba z mědi,“ řekl ČTK o zákazu používání kropenek pastorační referent od svaté Kláry Jürgen Kaufmann. Poznamenal, že na hygienické důvody častokrát myslel ještě před pandemií, když si říkal, kolik asi lidí před ním do vody sáhlo. Po zavedení zákazu představitelé kostela přemýšleli, jak svěcenou vodu věřícím poskytnout. „Když jsme tento model dávkovače viděli v novinách, shodli jsme se na tom, že to není špatná věc a že si ho také opatříme,“ uvedl. „Byl to experiment a my jsme si řekli, že když to nebude dobře přijato, nebo pokud nám to nebude vyhovovat, tak ho dáme pryč. Ale zůstal tady a jsme s ním spokojení,“ řekl Kaufmann. Brzký návrat svěcené vody do kropenek neočekává a nevylučuje, že k němu nakonec nikdy nedojde.

Přístroj v nerezovém provedení, za který kostel zaplatil 600 eur (16 300 korun), vydá několik kapek svěcené vody po sešlápnutí pedálu. „Těch pár kapek plně postačí k pokřizování. Pokud by to někomu nestačilo, může samozřejmě pedál sešlápnout opakovaně,“ vysvětlil a také názorně předvedl. Spokojeni jsou podle Kaufmanna i návštěvníci kostela. „Věřící v podstatě ani nemají jinou možnost, tak to je. A lepší aspoň něco než vůbec nic,“ řekl. „Myslím si ale, že jsou i za to málo rádi,“ řekl. Povšiml si také toho, že do kostela nyní vstupuje mnoho lidí včetně turistů, aby se na dávkovač podívali. „S vodou se pokřizují a zase jdou,“ uvedl.

S nápadem dávkovače na svěcenou vodu přišel Tobias Sturm z hornofalckého městečka Hemau nedaleko Řezna. „Původně vyráběl dávkovače na kečup, pak ho ale napadlo udělat něco podobného i na svěcenou vodu, ne s ruční pumpičkou, ale s pedálem,“ řekl Kaufmann. Sám Sturm za inspiraci považuje svou manželku, kterou zákaz kropenek zarmoutil. O Sturmův vynález projevily zájem již desítky kostelů především v Bavorsku. Sturm není v Německu jediným, kdo se výrobě dávkovačů na svěcenou vodu věnuje. Jeho konkurentem je mimo jiné Dirk Leifeld z Herzogenrathu v Severním Porýní-Vestfálsku, který rozvinul koncept bezdotykového dávkovače běžně používaného ve všudypřítomných stojanech s dezinfekcí. Leifeldův model je ale výrazně dražší, stojí 1600 eur (43 600).

podle www.christnet.eu

ČASOPIS TIME ZAŘADIL MEZI 100 NEJVlivNĚJŠÍCH OSOBNOSTÍ JEPTIŠKU

Časopis Time zařadil jeptišku mezi nejvlivnější osobnosti. Populární týdeník každoročně připravuje seznam 100 vybraných lidí, kteří svým příběhem inspirují jiné. Norma Pimentelová se do žebříčku dostala za svou charitativní práci na texaské hranici mezi USA a Mexikem. Americká jeptiška je výkonnou ředitelkou Katolických charitativních organizací v Rio Negro GrandeValley, které společně poskytující přístřeší a jídlo těm, kteří se snaží dostat přes hranice. Podle časopisu Time charita vedená Pinetelovou ubytovala a pomohla více než 100 tisícům lidí. Křesťanská organizace se zaměřuje především na poskytování bydlení těm, kteří byli propuštěni z imigrační vazby. Pimentelová na Facebooku sdílela pocity ze svého ocenění, přičemž uvedla, že je to pro ni „čest“ být mezi vybranými osobnostmi. Také doufá, že ocenění přichází díky práci, kterou charita dělá na hranici a za úsilí o zlepšení lidské důstojnosti pro ty, kteří ji potřebují. Rovněž vyjádřila naději, že nominace časopisu Time přinese více „porozumění“ v otázce přistěhovalectví a umožní lidem „jasněji vidět, co můžeme udělat pro respektování celého lidského života, zejména těch nejzranitelnějších“.

www.krestandnes.cz

MEZINÁRODNÍ MODLITEBNÍ MÍROVÉ SETKÁNÍ V ŘÍMĚ

Papež František se 23. října sešel s představiteli křesťanských církví, muslimů, židů, sikhů a buddhistů na Mezinárodním modlitebním setkání za mír. Po společné modlitbě v bazilice Santa Maria in Aracoeli každý z účastníků přednesl projev, zažehl svíci a podepsal „Provolání za mír“. Papež také přijal členy výboru pro mezilidské bratrství, který před několika dny vyhlásil další ročník Zajdovy ceny za mezilidské bratrství, jejímiž prvními laureáty se v loňském roce stali římský biskup a vrchní imám al-Azhar. Do začátku prosince je možné předkládat kandidatury osobností, které se zasloužily o porozumění mezi lidmi a “zosobňují pokoru, úctu a humanitarismus”. Abúdhábský šejch Abduláh bin Zajd Ál Nahján prohlásil, že udělení Zajdovy ceny za mezilidské bratrství se stane každoroční událostí, která připadne vždy na čtvrtého února, tedy výroční den podpisu Dokumentu o mezilidském bratrství. Cena je dotována částkou jednoho milionu dolarů a nese jméno zakladatele Spojených arabských emirátů. O laureátech ceny z řad akademických či kulturních pracovníků, představitelů neziskových a mezinárodních organizací anebo zástupců politického světa rozhodne nezávislý výbor. Ve videoposelství, které papež František zaslal k prezentaci mezinárodní ceny za mezilidské bratrství vyjadřuje naději, že propůjčení tohoto ocenění upozorní na příkladné muže a ženy, kteří v našem světě prostřednictvím skutků a obětí ztělesňují lásku, zaměřenou na dobro druhých, byť se odlišují náboženským vyznáním či etnickou a kulturní příslušností.

(red)

Život v pravdě

Dokončení ze str. 1
opět k Židům a řekl jim: „ Já na něm žádnou vinu nenalézám.“

Pán Ježíš se modlí k Otci za učedníky (Jan 17,17) ...*posvěť je pravdou, tvé slovo je pravda.*

A ještě jeden velmi známý verš (Jan 14,6), kdy Ježíš odpovídá učedníkům: „*Já jsem ta cesta, pravda i život*“. Četl jsem i jiný překlad tohoto velmi známého a citovaného verše: „*Já jsem ta pravá (pravdivá) živá cesta*“. V tomto překladu cítíme pohyb, napětí, výzvu k činu, něco co pulsuje, co je živé, co není jen konstatování, ale co nás naplňuje energií, výhledem vpřed, co se neohlíží dozadu, ale vidí velké věci, to je ta Ježíšova cesta, co nás naplňuje silou i v těžkých a u někoho i v nejtěžších situacích.

V biblickém čtení se několikrát ozývá slovo Pravda. Pilát se ptá „ Co je pravda?“ To je častá otázka a touha lidí znát pravdu. Snad by se toto zamyšlení mohlo nazvat Život v pravdě.

Náš národ dostal velký dar, že v našich dějinách máme vzory lidí, kteří zápasili o pravdu a o život v pravdě. Jistě nám na mysl přijde výjimečná osobnost Jana Husa a jeho zápas o pravdu. Jsou všeobecně známá jeho slova o pravdě: „Proto věrný křesťane, hledej pravdu, naslouchej pravdě, uč se pravdě, miluj pravdu, opatruj pravdu, braň pravdu až do smrti, neboť pravda tě vysvobodí od hříchu i od zlého...“, nebo podobnou myšlenku, kterou píše studentům pražské univerzity: „*Stůjte v poznané pravdě, která vítězí nade vším a sílu má až na věky.*“ Husův život byl velký zápas o pravdu Božího slova, byl veden, když církev byla v krizi, dva papežové vzájemně se dávají do klatby, vedou války, prodej odpustků, rozmařilý život církevních představitelů, dokonce bylo vyhlášeno, že poslušnost papeže je nezbytná ke spáse ... pro něj bylo uznání Boží autority nad jakoukoliv jinou autoritou, to zásadní. Došel k tomu studiem Písma, ale i soudem vlastního rozumu a vnitřním pokojem. Husův zápas o tu nejvyšší autoritu a pravdu jej nakonec dovedl k mučednické smrti. Jeho nárok dát nejvyšší místo a prostor živému Bohu můžeme i dnes brát jako výzvu k přeměření jistot a hod-

not, na jejichž základě jednáme. Četli jsme – přišlo k vám slovo pravdy, totiž evangelium to je, radostná zvěst, že Bůh lidem nabízí odpuštění hříchů a nastoluje Boží království a je mocí Boží ke spasení pro každého, kdo věří. (Ř 1,16) Další náš výjimečný člověk byla Milada Horáková. Nedávno jsme si připomínali její mučednickou smrt z rozhodnutí zločinecké komunistické justice. Je to již sedmdesát let. Milada Horáková, podobně jako Jan Hus byla žena čistého srdce, s velkým smyslem pro spravedlnost a pravdu, pro potřeby slabých a s obrovskou odvahou bojovat o svobodu národa o svobodu myšlení. Za to trpěla za nacistické okupace a za to se stala mučednicí komunistické diktatury. Je velmi dobré, že tomuto výročí bylo věnováno hodně pozornosti, že i mnozí mladí lidé si uvědomují, jak důležité jsou hodnoty, které vyznávala. To, že vyznávala ty hodnoty, za které položila svůj život, to, že byla tak statečná je i zásluha její hluboké víry, ze které čerpala sílu. Byla věřící evangelickou křesťankou, navštěvovala, spolu se svým manželem, evangelický sbor na Smíchově. Její velká a krásná osobnost je patrná i z části jejího posledního dopisu těsně před popravou: *Moji nejmilejší, ještě několik slov. Jano dceruško, jsi statečné děvče – mám z Tebe radost - jen uplatni svoji statečnost za to, co buduje, a ne za to co boří. Jsem úplně klidná a připravená, byl u mne pan farář, bylo mi to velkou pomocí – prosila jsem jej, aby také a hlavně Vám (širší rodině) věnoval teď svou pomoc. Opřete se o vše, co Vás chce a může podržet. Žijte, žijte! Bude to ještě chvíli bolet, ale pak už stále méně a méně. Jděte na louky, do lesů, tam ve vůni květů najdete kousek mně, jděte do polí, dívejte se na krásné a všude budeme spolu. Dívejte se na lidi kolem a v každém se něčím obražím. Nejsem bezradná a zoufalá - nehraji, je to ve mně tak klidné, poněvadž mám klid ve svém svědomí. Jsem pokorná a odevzdaná do vůle Boží – touto zkouškou já procházím s jediným přáním, abych splnila zákony Boží a zachovala své čestné lidské jméno. Nelitujte mne, můj život prudce tekl a vřít. Líbám vás, líbám. S Bohem. Už se zase vidím nově na světě. Bůh Vás posílá. Janičko, miláčku. Věřuško, sestřičko... a Ty, můj drahý, zatoulaný, drahý, jediný, krásný muži, (podařilo se mu*

Listopad

Dokončení ze str. 1

cích, odkud je na Milešovku jen skok. JENŽE – když se tam má skákat, něco se stane. Vedro nebo mráz. Plískanice. Nemocný pes. Operace kole-na. Mlha. Sluneční žár. Povodně. Neodrazuje mě to. Čekání na výstup se pro mne stalo jakýmsi folklórem. V mezičase jsem vylezla na kdejakou krtinu i velehoru, ale Milešovka mi zdálky mává, jakoby říkala – jen si počkej, než přijde ten tvůj čas. Moc se těším, až tam opravdu půjdu. Stejně tak se těším, že se dny zase začnou prodlužovat a rok ukáže své přívětivější stránky.

Můj blízký bližní, který mé čekání na Výstup výstupů sdílí občas se mnou, mi starostlivě řekl: „Na co se budeš těšit, až tam jednou vylezeš? Takhle můžeš mít tu radost před sebou, a kdykoliv navštívíš ten kraj nebo jeho okraj, můžeš si říct – tady někde je to, na co se fakt hodně těším. Ale až tam budeš, nedostaví se zklamání, že už se není na co těšit? Nebo snad ne?“

Zamyslela jsem se. Něco pravdy na tom je. Budu si muset pořídít nějakou rezervu. Třeba Čerchov, Kralický Sněžník nebo Jungfrau. Jen ne Mount Everest. Ono už pak není nic vyššího.

Přeji vám, abyste se celý listopad mohli na něco těšit. A kdybyste opravdu nepřišli na nic, co by vám způsobilo optimistickou náladu, radujte se z toho, že nežijete například ve Švédsku. Tam totiž mají listopad víc než půl roku. A slunce prý znají jen z videa. Kdyby ani to nepomohlo, přijďte navštívit mého psa a třeba mu vypravujte pohádky. Někdy už nevím, co si mám pro něj vymyslet, aby mu ten psí čas lépe utekl.

Delicie Nerková

uprchnout do ciziny). Cítím, stojíte tu se mnou. - Ptáci se už probouzejí - začíná svítat.

Jak nám lidé jako Milada Horáková nyní ve společnosti velmi chybí! Děkujeme za její statečný a vzorný život. Je příkladem člověka, který šel tou pravou, pravdivou, živou Ježíšovskou cestou.

Jaké to bylo jasnozření, když náš prezident TGM vepsal do prezidentské vlajky slova Pravda vítězí, píše Karel Čapek ve svém článku Modlitba za pravdu, v době kdy se stahovala mračna nacistického nebezpečí nad Československou republikou. Jakoby tušil, že jednou lež podnikne útok na náš národ, ale již předem razil heslo pro toto utkání. S tímto heslem Pravda vítězí můžeme jít do boje... Snad se nám může zdát, že to byla dávná situace, před šesti sty pěti lety Mistr Jan Hus, před sedmdesáti lety Milada Horáková, před třiceti lety Václav Havel, ale tento zápas o pravdu je v každé době. Víme, že na prezidentské vlajce mělo být správně Pravda Páně vítězí, pravda Boží vítězí. Připomeňme si znovu slova Husova „*stůjte v poznané pravdě, která vítězí nade vším a sílu má až na věky.*“

Jistě nám přijde na mysl heslo budoucího prezidenta Václava Havla v době sametové revoluce: Pravda a láska musí zvítězit nad lží a nenávistí. Václav Havel měl odvalu žít, jak sám říkal, žít život v pravdě, byl za to i vězněn, a skutečně dočkali jsme se svobody, ale zápas o pravdu nemůže skončit. I když sám nebyl věřící, jakoby tušil, že ta pravda vítězná přichází shůry v našem smyslu, že to je Boží pravda.

Žít v pravdě je každodenní úkol. Pravda není jen myšlenkový koncept, ale je to způsob života v souladu s Bohem, v němž činy odpovídají slovům. My věřící lidé máme výhodu, že víme kde pravdu hledat. Je třeba naslouchat tomu tichému hlasu Boží pravdy. Jsou různé příklady, které mohou být i pro nás varováním, abychom byli citliví ke slovu pravdy. Možná Pilát tušil, kde je pravda a na Ježíši neshledával vinu, ale už neměl odvalu se držet této poznané pravdy a proti svému přesvědčení podlehł nátlaku a Ježíše vydal k ukřizování.

Dnes máme svobodu a zdá se, že žít život v pravdě není tak těžké, myslím, že to však není tak úplně jednoduché. Dnes čelíme trochu jiným hrozbám, které nejsou tak zřetelné. Jsme zaplaveni mnoha informacemi, ale jsou mezi nimi i matoucí, umně upravené i falešné zprávy a my si musíme vybrat a máme být na pozoru. Máme k tomu Boží slovo, také soud rozumu, vnitřní pokoj a svědomí, jak píše apoštol Pavel Timoteovi (1 Tm 1,19) *Bojuj dobrý boj a zachovej si víru a dobré svědomí, jímž někteří lidé pohrdli nebo potlačili a tak ztroskotali ve víře.* Přidávám ještě další slova z Ježíšovy modlitby za učedníky (Jan 17,15) ...*neprosím, abys je vzal ze světa, ale abys je zachoval od zlého.* Pán Ježíš zde zdůrazňuje, že máme žít naplno na této zemi, v naší krásné vlasti, abychom využívali našich demokratických práv, nenechali za sebe rozhodovat jiné, pokud to můžeme ovlivnit a být při tom obezřetní, bdělí a kritičtí. Známe biblické kritérium - po ovoci je poznáte. Stále proto platí povzbuzující slova Jana Husa: *Stůjte v poznané pravdě, která vítězí nade vším a sílu má až na věky.*

Jan Trnka

Úžasná zvěst evangelia

Křesťanství stojí na evangeliu, které je radostnou zvěstí o úžasné Boží lásce k člověku, o Boží touze po člověku a po jeho přátelství. A tato zvěst zároveň před každým otvírá naději výhledu k věčnosti. Křesťanství však nespočívá v našem lidském snažení. Nespočívá ani v dodržování Desatera či v důsledném plnění Božích přikázání. Není ani v tom, že bychom pravidelně navštěvovali shromáždění a všechny sborové akce nebo si dokonce dělali čárky o své přítomnosti při nedělních bohoslužbách, přesto, že je to odvěká tradice našich rodin. Není ani v tom, že jsme členy církve a že vyrůstáme od dětství každý ve svém sboru. Naše křesťanská radost a naděje spočívá v poselství evangelia, které zvěstuje, že Bůh poslal svého Syna na tento svět jako projev Boží lásky a Božího milosrdenství! Vydal svého Syna na smrt, aby nám nabídl smíření a otevřel pro nás výhled k věčnosti.

Tento výhled však nespočívá v žádné naší zásluze! My jsme všichni hříšníci, kteří po celý život zápasí se svou omezeností, sebestředností, neláskou a mnohou člověčinou. Klopýtáme na každém kroku. Mnohokrát za den se přistihujeme, jak zklamáváme, jak jsme slabí a nevěrní, jak se ustavičně ozývá bída naší přirozenosti. Ale Bůh nám ze své lásky nabídl ve svém Synu a skrze něho odpuštění, milost a naději nového smíření. Z evangelia zní radostná zpráva o tom, že nám Bůh ve svém Synu Ježíši Kristu znovu a znovu odpouští. Bůh při nás vidí všechnu poruše-

nost a ví o ní. Ale hledí na naše viny a hříchy skrze rány svého Syna. V něm a skrze něho nám odpouští. V něm a skrze něho nám otvírá prostor naděje, ve kterém k němu můžeme znovu přicházet přes všechna naše každodenní klopýtání, přes všechny naše slabosti, protože nás miluje. On nad námi nezlomil hůl.

Jeho náruč je stále otevřená. To proto, že se s námi lidmi smířil v Kristu Ježíši a skrze něho! Z kříže volal Boží Syn ke svému nebeskému Otci: „Otče, odpusť jim, protože nevědí, co činí!“ Ježíš svou smrtí na kříži přikryl náš hřích i hřích světa a nabídl nám nové smíření s Bohem, a tak otevřel cestu do Boží náruče.

Naše víra vyhlíží v naději k Bohu. Spočívá v tom, že ačkoliv jsme lidé hříšní, přesto jsme povoláni a neustále voláni do jiného stavu, ke svatosti. Prosme Ducha svatého o to, abychom to byli schopni pochopit, že ač jsme hříšníci, přesto můžeme být Boží láskou ospravedlnění a stát se svatými v Kristu. To proto, že si nás Bůh v naší slabosti vyvolil, zamiloval si nás a spojil s námi svůj život. A nejen to. On nám také připravil dědictví u trůnu Boží milosti. Proto je náš výhled k věčnosti tak radostný!

Je to radost, kterou nám nikdo nemůže vzít. A ta spočívá v zázraku našeho ospravedlnění, které si často ani moc neuvědomujeme. My sice ve svých modlitbách prosíme za odpuštění vin, ale už to, že víme a uvědomujeme si, že jsme hříšníci a že hříšníky zůstaneme až do konce našeho života a že to i před Bohem vyznáváme, tak už to

je ohromná milost. My Pánu Bohu slibujeme, že se změníme a polepšíme, ale on nás dobře zná a ví, že přes všechnu snahu v našem životě něco změnit často klesáme a projevuje se v nás další člověčina. Přesto se kvůli tomu nemusíme stresovat, protože náš Bůh a Pán a Král našeho života o nás ví a s naším hříchem si ví rady.

Bůh nás ospravedlňuje každý den! Činí s námi a při nás úžasný zázrak milosti tím, že nám dnes a denně odpouští pro Ježíše, svého Syna. Ospravedlnění je nezasloužená Boží milost!

Je úžasné, a děkujeme za to Pánu každý den, že jsme mohli přijmout z evangelia toto radostné poselství: Bůh poslal na svět svého Syna, Ježíše Krista, abychom mohli být zachráněni a skryti v jeho dlani.

My jsme mohli zvláštní Boží milostí v něho uvěřit a poznat ho. Mohli jsme přijmout jeho milost a odpuštění. Mohli jsme ho vpustit do svého srdce, aby ho vyčistil, zformoval a ztvárňoval nás do podoby Božích dětí. Mohli jsme ho přijmout jako svého Pána a Krále života, který proměňuje a prosvěcuje každý náš krok svou láskou a svým milosrdenstvím.

To je úžasná zvěst evangelia o Božím ospravedlnění, která nám dává sílu k tomu, abychom na této zemi žili a pracovali pro Boží království, nesli svými životy poselství o jeho lásce všem lidem kolem a při tom v Boží síle a ochraně zvládali všechny trampoty života pod zorným úhlem věčnosti.

Pavel Rybín,
kazatel Církve bratrské

Z deníku faráře

NEVŠEDNÍ POHŘEB
Byl nevládný, opravdu „mlhký“ podzimní den. Na městském hřbitově v Lomnici nad Popelkou se sešla zhruba před čtyřiceti lety k poslednímu rozloučení pouze rodina zemřelého. Pohřební auto přivezlo rakev k bráně hřbitova. Dál už vskutku nemohlo. Pak už šlo pouze o zdánlivou maličkost. Jakou? Aby byla rakev s nebožtíkem, vážícím jistě přes metrák, ručně dopravena k čerstvě vykopanému hrobu. Ten nebyl, pravda, příliš vzdálen od brány. Nicméně, pohřebním autem se k němu po úzkých a křivolakých cestičkách, a i díky hustému „osídlení“ hřbitova nebylo možné dostat. Co v takové situaci dělat?

Se skutečností, že bude zapotřebí nést rakev určitý kousek cesty, byli pracovníci místní pohřební služby obeznámeni. Leč, čekání a sychravé počasí zřejmě vykonalo své. Černé odění mužové se totiž pohybovali značně nejistě a vrávoravě. Lze mít za to, že se v době čekání posilovali něčím „tvrdším“ - Na první pohled bylo jasné, že oni jinak jistě zdatní, leč momentálně znavení pracovníci, nemohou rakev nést, natož unést. Jak by také mohli nést těžkého nebožtíka, když jim i vlastní nohy vypovídaly službu? Místní velmi zbožný hrobník byl toho názoru, že by se notně zřízením zřízenci dostali zřejmě do hrobu dříve než rakev...

Situace vpravdě zapeklitá. Naštěstí – jen zdánlivě. Hrobník si věděl rady. Dal mi pokyn, že nebožtíka poneseme spolu. V době, kdy se pohřeb odehrával, jsem byl aktivním i dost známým tenistou. Patrně to věděl či aspoň tušil i lomnický hrobník. A tak jsme nesli rakev k místu posledního odpočinku s hrobníkem. Vše dopadlo kupodivu dobře. Snad si ani truchlící nepovšimli nové, narychlo sestavené či „nominované“ sestavy. Placení nosiči se dali na neslavný ústup. I to jim však činilo jistě obtíž. I proto je asi dobré a na místě, když budoucí farář v mládí sportuje nebo manuálně pracuje. Nikdy neví, kdy se mu to může velice hodit. Pokud nikde jinde, tak při venkovských pohřbech. Ty jsou náročné – nejen časově, ale i hlasově. Nad otevřeným hrobem zatím ještě naštěstí nebývá mikrofon...

Rovněž se stává, že někdo z „čestné stráže“, která stává v bezprostřední blízkosti hrobu, má snahu (nechtěnou) do něho spadnout ještě dříve, než je spuštěna rakev. Zřejmě proto, že hasil vnitřní žár (jsa hasič) příliš záhy. Nebo prostě proto, že situaci jednoduše nezvládne a udělá se mu mldo. A tak jsem stával ostrážitě a nejednou sehrával i v taláru roli jakéhosi „chytače“. Nastojte – úspěšně! Vždyť jsem kdysi v mládí chytával v brance za Dynamo Strašnice...

Jaroslav Nečas

Majetek jistou starostí, hodnosti prázdným dýmem, rozkoše sladkým jedem, osidly našeho zla. Dokud to lidé nechápou, honí se za stíny bez věcí, a rozplývájí se oddání svým nicotnostem sami v nic.
JAN AMOS KOMENSKÝ

Výzva ke smíření a odpuštění? Proč? K čemu?

Odpovědět na otázku, co mě k sepsání výzvy k vzájemnému smíření a odpuštění vůbec vedlo, asi nelze bez poněkud osobního úvodu. Už dvacet pět let jsem členem Církve bratrské. Zároveň jsem ale vystudoval dějiny umění a ve svém výzkumu se soustředím mj. na barokní umění. Tahle kombinace mi pomohla velmi důkladně poznávat protestantské i katolické pohledy na minulost i na víru. Nutno podotknout, že pro mě osobně to byl pouze počátek cesty k pochopení katolické jinakosti, ale to na tomto místě a v tuto chvíli není tak podstatné. Třeba na podobné svědectví bude prostor někdy jindy... Zvláštním způsobem se katolický a protestantský pohled už mnoho let střetávají v debatách o obnově mariánského sloupu na Staroměstském náměstí a je to vlastně jediné téma, na němž je míra vzájemného neodpuštění a nesmíření patrná velmi plasticky. Všude jinde jsou naše vzájemné ekumenické vztahy uctivé a korektní, ale taky poněkud odtazité a povrchní. Spíše než jak bratři v Kristu chováme se k sobě navzájem jako bratrance z desátého kolene...

Samozřejmě existuje mnoho pozitivních výjimek. Znáám katolické kněze, kteří slouží stejně obětavě protestantům i katolíkům. Znáám protestanty, kteří mají mezi katolíky mnoho blízkých přátel. Víám o mnoha místech, kde se všichni v daném městě působící duchovní pravidelně setkávají a modlí se spolu. Přesto bych řekl, že drtivá většina křesťanů v téhle zemi „ty druhé“ nezná. Nerozumí jejich bohoslužbám ani teologickým důrazům, příliš nezná jejich běžné starosti a radosti. Nežijeme spolu, ale vedle sebe. Stačí připomenout vzrušenou debatu, která se odehrála 19. ledna 2020 před rozhlasovými mikrofony v pořadu „Vertikála“ mezi arcibiskupem Dominikem Dukou a emeritním předsedou rady Církve bratrské Pavlem Černým. To, co si oba zmínění mužové v přímém přenosu navzájem řekli, není ani náznakem výsledkem nějakého osobního sporu, ale především fatální neschopnosti vnímat odlišné teologické důrazy „těch druhých“. Protestantský kazatel dost dobře nemůže pochopit, že pro katolíka je Marie přímou součástí cesty k Bohu, zatímco katolický církevní hodnostář nemůže pochopit, že pro protestanta je uctívání Marie modloslužbou a neomluvitelným hříchem. Pochopení pro odlišný pohled přitom nutně neznamená jeho přijetí, může být i cestou k potvrzení vlastního postoje. Bez vzájemné důvěrné znalosti k něčemu

takovém dojít nemůže. Potřebujeme se navzájem daleko hlouběji poznat. A to se netýká pouze teologie, nýbrž i praxe.

JEDNOTA JEDINĚ V KRISTU
Znovuobnovený mariánský sloup má být „sloupem smíření“. Organizátoři jeho obnovy to opakují neustále dokolečka, velmi tvrdošjně a bez většího úspěchu. Zjevně tím ale demonstrují výše napsanou tezi o neschopnosti vzájemného naslouchání. Zda má toto „smíření“ znamenat smíření mezi katolíky a protestanty, nebo snad „smíření se“ protestantů se sloupem, nebo si tím eventuálně máme jako nekatolíci a národ usmířit Marii za to, že jsme jí sloup před více než stoletím strhli, to už se nedozvíme... Zbývá hořký pocit, že pojem „sloup smíření“ je pouze jakousi elegantní frází a že fakticky jde spíše o „sloup nesmíření“... Hledání jednoty je bezpochyby podstatné a důležité. Ostatně proto vznikla i zmíněná výzva. Nutné je ale také napsat, že pokud máme jako křesťané dojít ke vzájemnému smíření, nemůže se dít jinak než v Kristu. A to nejen proto, že to je základní novozákonní důraz, že přesně k tomu apoštol Pavel nabádá například rozhádaný korintský sbor, ale také proto, že právě Kristus je tím, co jednotlivé církve věroučně spojuje. Nikdo totiž nemůže položit jiný základ než ten, který už je položen, a to je Ježíš Kristus. (1 K 3,11)

NEMÁME JIM CO ODPOUŠTĚT
V době, kdy text výzvy vznikal, byl konzultován s mnoha členy různých církví. Jejich reakce byly vskutku pozoruhodné. Členové katolické církve, pokud se vyjádřili, většinou s textem výzvy souzněli a chápali ji. Samozřejmě to může být dáno okruhem katolíků, které jsem oslovil. Naopak někteří protestanté měli k textu množství připomínek, které asi lze shrnout do lakonického „nemáme jim co odpouštět“. Patrně si nejsme vědomi vlastních chyb, pouze toho, že nám bylo ukřivděno. Protestantskou optikou viděno to tak skutečně může být. Žádná z dnes u nás působících nekatolických církví se skutečně, přímo ani nepřímou, nepodílela na jakékoli protikatolické represii. Jinak věc ovšem vypadá z katolického pohledu. Stačí zmínit například mnohá utrpení a doslova tisíce mrtvých, jež přinesly husitské války. Přitom i to je bezpochyby součástí „dějin reformace“. Nelze se z nich vyvázat obligátní větičkou, „to my ne, to

oni“... Mluvíme-li dnes jako nekatolíci s vážnou tváří o mnoha utrpených křivdách, nemůžeme se dost dobře vyvázat ze zcela shodně delegované odpovědnosti. Žádáme-li odpuštění za něco, co žádný z dnes žijících katolíků osobně nespáchal, nemůžeme se dost dobře současně vyvázat z hříchů, které činili naši předchůdci... Před Kristem ostatně tak jako tak budeme jednou stát jedině jako dlužníci a omilostnění hříšníci. Už jen proto bychom měli odpouštět bez podmínek.

Jen na okraj se sluší poznamenat, že vzájemné nesmíření a neodpuštění se nutně nemusí týkat jen katolíků a protestantů. Například v protestantských kruzích přinesla mnoho bolesti jinak převratná a překotná doba počátku devadesátých let. V té době vzniklo mnoho nových křesťanských společenství, bohužel ne jen misii navenek, ale často i odstěpením částí společenství už existujících. Ani tohle téma přitom - zdá se - dnes není příliš reflektováno. Bezpochyby přitom existují i mnohá další.

STEJNĚ TO NEMÁ CENU
Přesně takhle reagovala ne úplně malá část těch, kteří byli s hotoovou výzvou seznámeni... Asi by bylo vskutku bláhové čekat, že si po jejím přečtení padnou představitelé českých církví do náruče a budou si vzájemně v slzách vyznávat hříchy a prosit o odpuštění. Bylo by to ale pěkné a velmi potřebné... Vždyť i Ježíš sám nás, například v Kázání na hoře, učí důslednosti v milování či v odpírání hříchu, jakkoli dobře ví o našich slabostech.

NA KOLENOU
Symbolicky v den čtyřstého výročí bělohorské bitvy bude výzva doručena představitelům v České republice působících křesťanských církví. To ale jistě není vše, co můžeme pro vzájemné smíření udělat. Potřebujeme se více znát. Potřebujeme se navzájem navštěvovat a mluvit spolu. Samozřejmě vůbec nejlepší je, pokud se spolu dokážeme modlit. Ne jen jednou do roka, ale třeba každý měsíc nebo každý týden. V každém městě a místě jistě existuje řada témat, na nichž se místní církve ve vzájemné modlitbě naprosto shodnou. Proč právě tohle nevyužít? Cesta k mnoha velkým věcem přece začínala právě na kolenou...

Martin Šanda
www.christnet.eu

600 let od bitvy na Vyšehradě

1. LISTOPADU 1420

Když se křižákům v bitvě na Vítkově 14. července 1420 nepodařilo Prahu dobýt, ohrožovali město svými výpady ze svých soustředění na Pražském hradě a zejména na Vyšehradě. Nové Město se proto muselo proti útokům z Vyšehradu opevnit a trvale ho bránit. To vázalo mnoho husitských sil.

Od poloviny září 1420 proto husité začali připravovat uzavření zásobovacích cest pro vyšehradskou posádku, která vedla přes Pankrác do Nového hradu u Kunratic. U pankráckého kostela proto vybudovali velký opevněný tábor. Ten spojili hlubokým příkopem s Novým Městem a také přes Podolí s ostrovem pod Vyšehradem, který rovněž opevnili a spojili s oběma břehy Vltavy vorovým mostem. Ani od Vltavy pak nemohl být Vyšehrad zásobován potravinami. Tím byla vyšehradská posádka uzavřena ze všech stran a strádala nedostatkem potravin.

V této situaci 28. října podepsala posádka Vyšehradu s husity smlouvu o zastavení nepřátelství. Velitel posádky Jan Všemбера slíbil za povolení odchodu, že se se svým vojskem husitům vzdá, nepřijde-li Zikmund Vyšehradu na pomoc do 8. hodiny ranní 1. listopadu. Za stranu husitskou tyto podmínky přijal husitský velitel Hynek Krušina z Lichtenberka. Den předtím král Zikmund dorazil na Nový hrad u Kunratic a přibyl tam i vojsko moravských pánů.

Král Zikmund měl k dispozici celkem 16 až 20 tisíc uherských a německých žoldnů s moravskými a českými stoupenci římského krále. Proti nim stálo asi 15 000 husitských bojovníků, které podporovalo několik husitských městských svazů (lounsko-žatecký, orebský) a vojsko několika pánů (např. Viktorina z Poděbrad, otcem budoucího krále Jiřího z Poděbrad) a také menší posily tábořského bratrstva pod velením tábořského hejtmána Mikuláše z Husi.

Král dorazil 1. listopadu asi o hodinu později než stanovila smlouva o příměří. Vyšehradská posádka ale tuto dobu dodržela, neuposlechla výzvu Zikmunda k vyrazení do útoku, a začala se vzdávat. Zikmund zahájil bitvu v odpoledních hodinách. Moravský spojenec Zikmundův pan Jindřich z Plumlova ho marně varoval, že bitva pro něho skončí porážkou. Zikmund mu vztekle vyčetl, že se bojí sedláků. Jindřich a jeho druhové odpověděli, že tedy půjdou do ohně, kamkoli je Zikmund pošle a kam se on sám neodváží.

Zikmund je vyslal na jistou smrt – měli provést průlom k pankráckému opevněnému táboru napadením z jihu. Tam ale husity chránil příkrý svah spadající do mokřin a rybníků nad Podolím. A byly tam ztráty největší. Při protiútku husitů se páni ve své těžké zbroji nemohli v mokřinách bránit, ani včas utéct. Někteří z nich bývali přáteli Mistra Jana Husa. Dva moravští páni před smrtí požádali o podání kalicha – markrabě moravský Jindřich z Plumlova a zmíněný Jindřich Lefl z Lažan, - ten Mistra Jana Husa hostil na jeho cestě do Kostnice na svém hradu Krakovci.

Hlavní útok na husitský opevněný tábor vedli němečtí a uherští žoldnéři. Dobyli příkop, ale ani za cenu velkých ztrát se nedostali ani o krok dál. Mnozí se pak ve strachu před husitskými cepy dali na útěk. Husité spěchali obsadit Vyšehrad, který již otevřel vítězům brány. Posádce Vyšehradu se pak odvdělili potravinami a doprovodili ji do Kouřimě nebo na Nový hrádek. A někteří z nich zůstali a přidali se k husitům. Lidé z Prahy pak Vyšehrad vyplnili, vykradli a pobořili. Tuto bitvu dnes připomínají názvy některých pankráckých ulic: Na bitevní pláni, Na vítězné pláni, Mikuláše z Husi, Viktorínova, Lounských, Žateckých, Hradeckých, Bohuslava ze Švamberka a možná i dalších. Až tudy někdy půjdete, vzpomeňte na jejich statečný boj, který nedlouho po bitvě na Vítkově zabránil Zikmundovi podruhé podrobit si husitskou Prahu.

Miroslav Litomiský

Zpracováno podle evangelického historika F. M. Bartoše „Husitská revoluce I. – Doba Žižkova (1415-1426)“ a také podle Wikipedie: „Bitva pod Vyšehradem“ - odtud mj. rytina „Starý Vyšehrad 1420“

Dokud nás smrt nerozdělí

Takovou věrnost si slibujeme při svatbě. Ve Starém zákoně se i u významných osobností setkáváme s polygamií, mnohoženstvím – Abraham jaksi z donucení, čestnou výjimkou jsou Izák a Rebeka, v mnohoženství pokračuje Jákob, většina jeho synů kromě Josefa, později David a vrcholem majitelů harémů je Davidův syn Šalomoun. Avšak první skutečně lidský pár, Adam a Eva, žil zřejmě podle Božího plánu... muže a ženu je stvořil (Gn 1,27). Nejstarší knihy Starého zákona mnohoženství vysloveně nezakazují, zřejmě s ohledem na udržení a růst rodu. Ale objevuje se Boží zalíbení ve svazku jednoho muže s jednou ženou: *Tvá žena bude jak plodná réva uvnitř tvého domu* (Žalm 128, 3) – *Raduj se z ženy svého mládí* (Příslaví 5, 18). V době po návratu z babylonského zajetí nabylo prý monogamní manželství v Izraeli naprosté převahy. MONOGAMIE je pojem z řeckého MONOS (jeden) a GAMOS (manželství). Monogamní manželství je základem skutečné RODINY: otec, matka, děti.

Už dlouho je známo, že zdraví lidé, muž a žena, každý z jiné a jakékoliv lidské rasy, mohou uzavřít manželství a mít zdravé, krásné děti. A že genetické rozdíly mezi rasami mohou být menší než uvnitř nějaké „čisté“ rasy. V roce 1987 se podařilo genetikům z americké univerzity v Berkeley získat buňky 182 žen z rozličných ras po celém světě. Vložili do počítače údaje o té části jejich dědičnosti, která není ovlivněna otcovskými vlohami. Počítačový program sledoval vzájemné příbuznosti a rodokmeny těchto 182 žen hluboko do minulosti. Dospěl k jednoznačnému závěru: všechny měly před dávnými časy jedinou pramatku. Trochu žertem ji kalifornští vědci nazvali MITOCHONDRIÁLNÍ EVA (mitochondrie jsou části buňky, které mají svoji zvláštní dědičnost, nezávislou na křížení). Později k tomu přistoupilo poznání, že něco podobného lze vysledovat i u čistě mužsky děděných částí buněk chlapů. Tak tu máme vědecky dokázanou exi-

stenci prarodičů každého současného človíčka, Evy a Adama (více o tom v mé knížce Když se víra s vědou nehádá, z roku 2008). Je tedy monogamie čistě lidskou záležitostí? Není. I v živočišné říši máme krásné příklady celoživotní věrnosti párů. Není jich mnoho, ale jsou dojemné. Mezi savci je jich poměrně málo, asi 5 %, zato u ptáků 30 % a někteří autoři uvádějí ještě mnohem víc. Tak párek bobrů společně kácí stromy a staví hráze po celý život. Oba rodiče aktivně vychovávají své malé bobříky. Roztomilí drobní pobřežní křečkové ze Severní a Střední Ameriky jsou absolutně monogamní. Když byla samečkovi nabídnuta v chovu další samička, naprosto ji ignoroval. Smečku vlků nevede alfa samec, ale alfa pár. Tato dvojice je příkladem ostatním párům ve smečce. Jsou si věrní až do smrti jednoho z nich, osiřelý si pak hledá náhradu. Páry gibbonů jsou si věrné po celý život (30-40 let). To jsou ti drobní lidoopi, kteří ozvučují zoologické zahrady svým pronikavým „zpěvem“. O mláďata giboni společně pečují do jejich dospělosti 9 let.

A také několik příkladů z ptačí říše. Všichni můžeme pozorovat páry labutí. Jsou proslulé svým tancem v období toku: plavou těsně vedle sebe, stejně ohýbají krky, otáčejí hlavou, někdy tak vytvoří z hlav a krků obraz srdce. Jsou si rovněž doživotně věrné. Jednou jsme s manželkou prožili, jak labuť chrá-

ní své mladé. Veslovali jsme v malé kocačce po rozlehlém jezeře v severovýchodním Německu. V řídkém rákosí jsme zahlédli pár velkých labutí s roztomilými mláďaty. Chtěli jsme si je vyfotografovat, a tak jsme se k nim opatrně blížili. Jenže jak nás labuť zpozorovala, matka odváděla děti rychle pryč a otec vyrazil s nataženým krkem, otevřeným zobákem, s hlasitým syčením a letem těsně nad hladinou směrem k nám. Měli jsme co dělat, abychom ho přesvědčili, že jeho rodině od nás žádné nebezpečí nehrozí. Příslovečně věrní jsou si albatrosi a tučňáci císařští (jeden pár byl sledován 16 let!). Také orel bělohlavý, erbovní pták USA, má stále manželství. Když tito dravci migrují, jsou na čas odděleni, ale v období páření se tentýž pár vždy věrně sejde. Černí supové jsou dokonce žárliví a napadají případné záletníky. Když se stanou rodiči, zůstávají už spolu.

(Na internet některé zajímavé informace a obrázky uložila Zuzana Kozubková, 2019).

Pavel Javornický

Inzerce

Je vám 65+ a hráli jste někdy na hudební nástroj? Na klavír nebo varhany - a třeba jen pro sebe, pro radost? Můžete to zkusit znovu a procvičíte si svoje prsty, mysl, ale i nohy. Od září 2020 otevíráme v Praze na Vinohradech výuku hry na varhany - jak pro začátečníky, tak i pro pokročilejší. Zájemci kontaktujte mě: Mgr. Václav Peter, mobil: 606 859 222, e-mail: org-peter@volny.cz, www.vaclavpeter.cz

č. 3

EVANGELICKÝ TÝDENÍK - KOSTNICKÉ JISKRY
Vydává Kostnická jednota
Redakce a administrace: Soukenická 15, 110 00 Praha 1, tel.: + 420 770 624 052, e-mail: ET.KJ@worldonline.cz
www.evangelickytydenik.cz
Celoroční předplatné 592 Kč, jednotlivé číslo 13 +3 Kč. Č.ú.: 2101709261/2010
Redaktorka: Helena Bastlová
Uveřejněné příspěvky nemusí vždy vyjadřovat stanoviska vydavatelů. Nevyžádané materiály redakce nevrací, ani neuschovává.
Tiskne: Grafotechna plus, s. r. o. Lýskova 1594/33, 155 00 Praha 13
Distribuci provádí:
* Pro jednotlivce: Česká pošta, s.p. bezplatná infolinka 800 300 302
adresa pro písemný styl: Česká pošta oddělení periodického tisku
Olšanská 9, 130 00 Praha 3
e-mail: postabo.prstc@cpost.cz
*Hromadné zásilky: ADLEX s.r.o. Xaveriova 1888/45, 150 00 Praha 5
tel.: 251566451; 603716570
Fax: 251566451, e-mail: adlex@adlex.cz
Registrační číslo MK ČR: E 365
ISSN 0139-505X

Světlo má moc zahnat tmu, ne naopak. Kdekoli totiž vzhází světlo, tam tma brzy buď řídne nebo mizí. A naopak tma nemá sil aby odstranila světlo.

Jan Amos Komenský

K VÝROČÍ JANA AMOSE KOMENSKÉHO – MUŽE TOUHY A NADĚJE V LABYRINTU SVĚTA

V roce 1841 našel český přírodovědec Jan Evangelista Purkyně v blíže neurčené soukromé knihovně malou knížečku „O zdárném vychovávání mládeže“ od J. A. Komenského. Mladý český historik Václav Vladivoj Tomek se pokusil knížku vydat. Narazil však na tuhý odpor rakousko-uherské cenzury.

Vydavatel cenzuře nabídl, že některá místa škrtne nebo vynechá. Neuspěl, protože Komenský byl přece jen „vyhnanec“, „emigrant“. Cenzor si byl vědom, že to byl právě praotec panujícího rodu, který Komenského ze země vyhnal, proto vydání knihy nedovolil.

Duch státní politiky, jenž způsobil Komenského exil roku 1628, panoval v téže zemi ještě roku 1841.

Stále více se však blížila doba, navzdory cenzorům všeho druhu, v níž vlastní národ i ostatní svět rozpoznával bohaté dílo muže, jehož výročí narození si v naší zemi každoročně připomínáme v březnu. Letos v listopadu také jeho úmrtí. I přes tuto časovou vzdálenost je Jan Amos Komenský vzácným hostem v naší přítomnosti. Jeho myšlení, dílo a odkaz mají smysl pro naši současnost, pro zmatky a zápasy naší doby a její mnohá obtížná rozhodování pro budoucnost.

MLÁDÍ A STUDIA

Dne 28. března 1592 se narodil v rodině Martina a Anny, rodáků z Komny na Moravě, syn Jan. Jeho rodiče se nedočkali vysokého věku. Otec Martin zemřel v roce 1604 a krátce po něm i jeho žena Anna. Zůstaly po nich tři děti. Dvě starší dcery a 12letý Jan. Odpovědnost za jejich život i výchovu převzala sestra jejich zemřelého otce Zuzana. Nevelký majetek byl dán do správy poručníkům.

Cesta za vzděláním u mladého chlapce Jana začala ještě za života rodičů. V otcovském domě zažil přísnou kázeň a uvykl jí. Později mu usnadňovala procházet studiemi doma i v zahraničí. Na svá počáteční školní léta Komenský nevzpomíná rád. Podrobil později kritice tvrdou a nevhodnou metodu tehdejšího vyučování na Bratrských školách. Avšak byla to jen Jednota bratrská, která v té době vzdělávala i děti z neprivilegovaných skupin.

Od roku 1605 byla Morava vystavena vojenským nájezdům ze zahraničí. Byla to doba nejistoty, proto rodina poručníků rozhodla, že mladý Jan se bude věnovat řemeslu a v posledu praktickému životu na venkově. To však netrvalo dlouho. Nadaný mládenec byl nakonec poslán na Bratrskou školu do Přerova v roce 1608. Bylo mu 16 let.

STUDIA DOMA I V ZAHRANIČÍ

Moravský šlechtic Karel st. ze Žerotína přerovskou školu finančně podporoval. Měla vysokou úroveň a studenti zde dostávali dobrý základ v solidní výuce latiny pro další studia. Komenský byl student znamenitý. To rozpoznal nejen tamní správce školy biskup Jednoty bratrské Lánecký, ale také její sponzor Karel st. ze Žerotína. A tak stipendium pro studium bylo pro mladého nadaného mládence Jana zabezpečeno.

Jakkoli byla blízko Pražská univerzita, neměla tolik důvěry u teologicky zřetelně profilované Jednoty bratrské, ocitl se „Jan Amos Nivnický“ nakonec po studiu v Přerově na Akademii v Herbornu, kde je takto zapsán ke studiu 30. března 1611.

Na Akademii v Herbornu se setkal s profesorem Janem Jindřichem Alstedem, jen o čtyři roky starším, výborným a sečtělým učitelem. Ten každoročně vydával několik svazků rozmanitých informací a poznatků ze všech oborů tehdejšího bádání a vědění. Měl podobu vědeckého Almanachu. Poprvé v životě se Komenský dostal k tak obsáhlému zdroji poznatků a vědomostí. Co sám tehdy přijal, získal, poznal, později v mnoha podobách ve svých publikacích podával obohaceně dál.

Mnohem později jako zralý muž a uznávaný pedagog připomínal, že počátek jeho zájmu o široké vzdělání pro všechny byl právě v době jeho studií v Herbornu a v Heidelbergu. Tam se také rozhodl, že všechno poznání, kterého se mu dostává, později odevzdá ve službě k povznesení svého národa. Netušil, že ve skutečnosti ve svém národě a za svého života bude moci vykonat jen málo.

Během studií se vydal spolu se svými studentskými kolegy po řece Rýnu až do Amsterdamu. Města, kde se jeho životní pouť skončila. V té době jej také značně ovlivnilo setkání s profesorem Davidem Pareau, který se zasazoval v Německu o sjednání náboženského smíru uprostřed konfesijních a politických zápasů. Motiv smíření a usmířování v konfesijní i politické oblasti později Komenský připomínal ve všech svých budoucích dílech.

Roku 1614 se vrací pěšky přes Prahu domů. Žák přerovské školy se stal jejím učitelem. Protože poznal těžkopádnost metody při tehdejší výuce latiny, vydal pohotově pro své studenty

novou pomůcku: „GRAMATICAE FACILIORIS PRAECEPTA“, tedy „Pravidla snadnější mluvnice“. Po zakončeném studiu v zahraničí se dále vzdělává a v té době začíná sbírat materiál pro český slovník. Velice mu záleželo na tom, aby jazyk, jedinečný nástroj vzájemné komunikace byl bohatý, formálně i obsahem. V roce 1616 je ordinován na kněze Jednoty bratrské.

KRÁTKÁ DUCHOVENSKÁ SLUŽBA

Studia doma i v zahraničí, jeho píle, úsilí i sebekázeň, schopnost soustředěného dalšího sebevzdělávání, to vše jej dostatečně připravilo i kvalifikovalo na úkol kazatele a pastýře v církvi. Roku 1618 byl vyslán do města Fulneku jako kazatel Jednoty bratrské a správce školy. V té době se oženil s Magdalenou Vizovskou, kterou poznal už v Přerově. Fulnek bylo převážně německé město, jen okolí bylo české. Proto padla volba na něj, kazatele a pastýře znalého německého jazyka. V novém prostředí brzy zdomácněl a prožil krásnou, byť jen krátkou dobu v manželství i ve sboru. Vzdělaný učitel a laskavý pastýř vešel nejen do povědomí občanů města, ale dokonce i do pořekadla o něm, že „Lammenhirt“, tedy pastýř ovcí nemá žluči. Byl ve všem a všudy zastáncem dialogu, smíření, spolupráce se všemi lidmi.

Politicky to byla léta velmi bouřlivá. Nekatolická většina v národě přiměla katolickou menšinu k opatrnosti a k ostrážitosti na poli konfesijním i politickém. Později také k dobře připraveným a dobře mířeným útokům v těchto oblastech. Napětí bylo cítit na obou stranách. Mladý duchovní ve Fulneku v této náladě národa, po nových zkušenostech z manévrování bojovného katolictví po návratu domů, píše nevelký spisek s názvem, také poněkud napjatým: „Retuňk proti Antikristovi“. Je to jeden, či vlastně jediný nejostřejší polemický spisek Komenského proti agresivnímu postoji katolíků. Podepisuje se na něm i jeho mládí, obvykle vždy poněkud radikální. Takového postoje obvykle čekají na uzrání.

BĚLOHORSKÁ KATASTROFA

Čechy po smrti Rudolfa II. se bránily odevzdat českou korunu jen tak do rukou fanaticky vychovávaných Habsburků. Vzhledem ke svým protestantským tradicím a evangelické většině národa (90 %), hledali čeští stavové protestantského kandidáta na český trůn. Našli ho ve Fridrichu Falckém, který po zdráhání nabídku přijal. Nebyla to zrovna šťastná volba. Pobouření a uražení Habsburkové chtěli stůj co stůj zachovat svůj vliv v Čechách.

A tak se stalo, že za pomoci celé katolické Evropy vtrhli se žoldnéřskými vojsky do Čech, aby sám Ferdinand II. v jejich čele příkladně potrestal odbojné české stavy.

Ferdinand II. si ani nepomyslel, jak poměrně snadná to bude záležitost. Vojsko obou stran mělo sílu 75000 mužů. Cizích žoldnéřů bylo 50000, stavovské vojsko postavilo armádu jen se 25000 bojovníků. Bitva se rozpoutala po poledni 8. listopadu 1620 na Bílé Hoře a netrvala déle než dvě hodiny. Padlo při ní 6000 vojáků. Překvapený, zdrcený a ovšem také nezkušený Fridrich Falcký neprozřetelně utíká z Čech. Ferdinand II. slaví snadné vítězství. Po této katastrofě část české šlechty píše dopis lítosti Ferdinandovi II. Přesto 21. června 1621 bylo 27 představitelů odboje demonstrativně popraveno na Staroměstském náměstí v Praze. Ferdinand II. ví, že má otevřené dveře k normalizaci celé odbojné země a učiní to pro výstrahu velice tvrdě. Nastala doba náboženské perzekuce, útisku a programové rekatolizace.

NÁSLEDKY

Už v květnu 1621, šest měsíců po bitvě na Bílé hoře, španělské vojsko vypálilo Fulnek a mladý Komenský končí své krátké působení kazatele, pastýře a učitele ve Fulneku a začíná jeho osud věčného poutníka světem. Nejprve se skrývá na panství šlechtice Karla st. ze Žerotína v Brandýse v Čechách. Musel opustit svou ženu s dítětem, kterou už nikdy neuviděl, stejně tak jako i druhé, tehdy ještě nenarozené dítě. Mor kosil všude po Evropě, jak jej roznášeli žoldnéři Ferdinanda II, které po bitvě na Bílé hoře nevyplatil, a tak si brali svůj žold drancováním při odchodu z Čech. V této vlně moru a jiných nemocí zemřela Komenského žena Magdalena i obě děti. V neštěstí národa stojí Komenský sám na útěku a bez svých nejbližších. Ze svého úkrytu v Čechách poslal své ženě Magdaleně drobný spisek „Přemýšlívání o dokonalosti křesťanské“. Netušil, že Magdalena už nežije. Obsah spisku je pozoruhodný. Je vřelým osobním povzbuzením pro nastalé časy nesnází, útrap a protivenství. Netušil, že až do konce jeho života tomu nebude jinak. Po vydání „obnoveného zřízení zemského“ už nebylo pochyb, že mnozí budou muset ze země odejít, chtějí-li zachránit, byť

Foto z připravovaného filmu *Jako letní sníh*

Také jste si položili otázku, proč jsme takhle nazvali náš film? Během letošního roku jsme se v pracovní korespondenci setkali s jeho přejmenováním na různé varianty: „Jako jarní sníh“ nebo také „Jako padlý sníh“. To už dává tušit, že lidem sníh v létě jaksi nesedí. A přece, občas se stane, že v létě napadne sníh i v afrických zemích, ale v každém případě takový nezvyklý sněhový poprašek velmi rychle zmizí. Možná právě proto si vybral tento průměr samotný Jan Amos Komenský, který ve svém spisu „Truchlivý“ píše do slova: „Jako sníh v létě, tak se nám rozplynulo to naše štěstí...“ Většina očekávání a nadějí Komenského se za jeho života nesplnila – roztála jako sníh. Především se už nikdy nevrátil do své vlasti, ale jeho život provázela celá řada i dalších bolestných nebo dokonce tragických událostí. I jeho největší snaha o takzvanou všenápravu lidstva (velkolepé dílo „Obecná porada o nápravě věcí lidských“), zůstala nedokončena. Existovala však jedna naděje, kterou Komenský i přes všechna protivenství nikdy neztratil. Byla to naděje v Bohu, spolehnout se na Jeho milosrdenství a lásku. Ve filmu doslova říká: „Bez Boha by byl svět pro mě místem, kde bych neuměl a ani nechtěl žít“ Komenský sepsal a vydal více než 200 knih a spisů v nejrůznějších jazycích.

My se ani zdaleka nechceme s Komenským srovnávat, ale je pravda, že natáčení hraných scén v čase koronavirových opatření bylo pro nás velmi složité a stresující. Říkali jsme si mnohokrát „Bože proč se to stalo, vždyť pracujeme na Tvém díle?“ A Bůh nám nakonec vždycky dal do srdce pokoj, a tak jsme i mnohé nepříjemné situace mohli řešit s určitým nadhledem a klidem. Víme, že to bylo i díky modlitbám široké křesťanské rodiny. Měli jsme velkou radost, když nám po skončení natáčení přišla zpětná vazba nejen od filmové štábu, ale také herců a řady komparzistů, kdy velká část z nich otevřeně vyjádřila, že z nás obou (režisér a producentka) vyzařuje klid, pohoda a maximální snaha udržet dobré vztahy i ve vypjatých situacích. Měli jsme radost, že to, co žijeme, lidé kolem nás dobře vnímají.

Navíc víme z mnoha poznámek, které zazněly přímo na place, že mnozí zúčastnění správně vnímali i roli malíře Rembrandta, který ve filmu ztělesňuje jakýsi Komenského protipól. O to víc si oba přejeme, aby skrze tento film diváci pochopili, že arogance, sebestřednost a křiklounství nejsou zrovna vlastností, které vedou k pokoji v srdci. A že trvalou hodnotu může mít pouze ta Láska, kterou vloží do lidského srdce samotný Bůh. Domníváme se, že v dnešní době musíme použít všechny dostupné prostředky k rozhovorům o smyslu života s nevěřícími přáteli a o jediném pevném bodu v časech bouří a nejistot, a tím je Ježíš Kristus. Věříme, že by k tomu mohl posloužit i tento film o Komenském.

Pokud vše dobře půjde, uvidí diváci film na obrazovkách České televize v prosinci, jednáme o odvysílání během vánočních svátků.

Nyní je před námi kompletní postprodukce filmu, na kterou nám chybí ještě 350 tisíc (obrazové – barevné korekce, dabing, zvukové efekty a ruchy, autorská práva na hudbu aj.). Pokud máte možnost přispět na dokončení tohoto filmu (jakoukoliv částkou), můžete tak učinit skrze F–nadaci, kde máme otevřený účet 2500 843 492/2010, var. symbol 1801 (AMOS).

Iva Hlavsová, producentka filmu „Jako letní sníh“

jen holý život. Komenského naděje na proměnu vnějších věcí k lepšímu slábne v nové vlně zatýkání a konfiskací majetku vítěznou katolickou stranou.

4. února 1628 nedaleko Žacléře stanul Komenský a pokleknul naposledy na svou rodnou zem. To už jej provázela jeho druhá žena Dorota, dcera seniora Jednoty bratrské, s níž se oženil v roce 1624, když už věděl, že jeho Magdalena je již tři roky mrtvá.

Výrazem chmurné mysli z té doby je jeho další spis nazvaný „truchlivý“ Je to rozhovor autora, plného bolesti nad stavem národa, s rozumem a vírou. Až posléze, po všech možných útrapách bídné přítomnosti, nachází zakotvení v Kristu, trpěli a vítězi. Tam nalézá nové těžiště pro svůj život v duchu Augustinova hesla DEUS SEMPER MAIOR – Bůh je vždy větší. Opustil Moravu, později i Čechy. a přece při opouštění své vlasti myslí na budoucnost. Malým důkazem je shromaž-

dřování látky k přípravě dokonalejší „mapy země Moravské“. Později vyšla v mnoha vydáních. Svému dobrodinci Karlu st. ze Žerotína, který jej podporoval od studií, se odměnil spiskem *„O rodu a činech pánů ze Žerotína“*.

POUTNÍK ŽIVOTA

Tak začala jeho cesta křížem krážem Evropou. Polsko, Německo, Maďarsko, Švédsko, Anglie, Holandsko. Proměněná scéna národní i evropská, politická i náboženská vedla Komenského k úvahám, že pravý křesťan je nakonec uprostřed světa vždy jen poutníkem, který až do konce života hledá vnitřní ukotvení. Tyto myšlenky vedly nejprve Komenského k sepsání jeho snad nejdynamnějšího, nejznámějšího a dosud nejrozsřířenějšího spisu: *„LABYRINT SVĚTA A RÁJ SRDCE“*. Autor jako mladý poutník prochází celý svět, doprovázen VŠETEČNOSTÍ a MÁMENÍM, a shledává, že se všichni lidé ženou jen za pomíjivým prožitkem a nic nedbají o řád a základ svého vnitřního života. Zdá se jim, že nic takového nelze najít. Komenský jej přesto nalézá v „ráji srdce“, v zakotvenosti v Bohu. V téže době píše Komenský další spis nábožensko-politického obsahu *„CENTRUM SECURITATIS“*, *„Hlubina bezpečnosti“*. Bůh je Komenskému věčným centrem všech věcí, pramenem bytí, zdrojem naděje. Čím více jsme vzdáleni od tohoto středu, tím je větší nejen náš pohyb na okružní dráze světa, ale také náš vnitřní a vnější nepokoj.

Za první desetiletí od bělohorské katastrofy se pokusil Komenský přinést potěšení uprostřed začínající 30leté války povzbuzení do tří oblastí. Pro jednotlivce spisem *„O dokonalosti křesťanské“*, církvi spisem *„Labyrint světa a ráj srdce“*, a celému lidstvu spisem *„Hlubina bezpečnosti“*. Tak systematicky jej vedlo jeho přemýšlení o událostech, které prožíval a v nichž se chtěl osvědčit jako křesťan, jako příslušník národa i jako Evropan. Bylo to velice důležité, protože celá Evropa se ocitla ve vařícím kotli konfesijních a politických zápasů dlouhé 30leté války.

ÚSPĚCHY V CIZINĚ

Hrabě Rafael Leščinsky držitel města Lešna vítal nové přistěhovalce, vyhnance z Čech. Mnozí z nich neměli takřka žádný majetek, z domova utíkali, mnozí však byli dovednými řemeslníky. Komenský, znamenitý učitel latiny, se stal profesorem na tamním lyceu. Pro školu to byl zisk. Mladý profesor se konečně dostal opět k pravidelné práci. Ta přinesla brzy své ovoce v novém jeho díle nazvaném „IANUA LINGUARUM RESERATA“, *„Brána jazyků otevřená“*. Je to 8000 slov sestavených do 1000 vět a 100 kapitol, jež vyprávějí o věcech, které člověk ve světě poznává. Začíná se stvořením světa, živly, nerosty, rostlinami, pak přechází na člověka, jeho tělo, duši, na řemesla a umění, na život společenský, rodinu, národ, stát, posléze náboženství, až po poslední věci člověka. Tato Komenského učebnice se brzy stala populární v celé Evropě a vynesla mu pedagogické renomé nebývalé výše. Dokonce i Jezuité, v tak konfesijně vypjaté době, ji zavedli na svých školách v roce 1669, až rok před Komenského smrtí.

Komenský se stal slavným mužem, jehož styky vyhledávali brzy nejslavnější učenci té doby a povzbuzovali ho k novým pedagogickým pracím. Je zván do mnoha zemí. Organizuje školství švédské, maďarské, je pozván do Anglie. I katolická Francie a samotný kardinál Richelieu zve věhlasného učenice do země. Řekneme-li, že ovlivnil evropské školství, pak mějme na mysli školství v nejširším slova smyslu. Stručně to vyjadrufí a ohraničují spisy od *„INFORMATORIUM ŠKOLY MATEŘSKÉ“* až po *„OPERA DIDACTICA OMNIA“*.

Anglii navštívil roku 1641. Byl pozván do parlamentu, kde promluvil a učinil na shromážděné poslance značný dojem. Ve svém projevu vyjádřil myšlenku o budoucnosti světa, v němž by měl být vytvořen sbor vynikajících vědců, vládařů, politiků a jiných vlivných osobností, kteří by měli především zabráňovat válkám, otevírat cesty míru a dorozumění, šřit vzdělanost a snášenlivost. Žasneme, jak dávno a předvídavě tento muž předešel podobné touhy dnešního lidstva. Členům anglického parlamentu připadal nikoli jako zlomený vyhnanec z vlastní země, ale jako postava pevná a neoblomná. Napsali o něm: “Popatřte na tohoto vyhnance, který krutě okusil metly zpupného Paschura za to, že chtěl sloužití svému Bohu. Jeho učinnost, zbožnost a rozšafnost je známa celému světu a činí mu celý svět domovem.“

Ve Stockholmu se setkal s kancléřem AXELEM OXENSTIER-NEM, nazývaným „orlem severu“, který zastupoval nedospělou královnu Kristýnu. Kancléř mu věnoval, po Komenského příjezdu, celé dva dny. Především ho zajímaly obsáhlé didaktické návrhy Komenského. Avšak jako praktický politik, zaměstnaný problémy 30leté války, poněkud odsouval Komenského návrhy pansofické, které směřovaly k modelu usmířené Evropy.

Koncem 40let 17. století byla už Evropa vyčerpána dlouhou válkou. A přece této unavené Evropě chystá Komenský útěchu a důstojný cíl, až nastane mír. Píše významný a mimořádně pozoruhodný spis: *„DE HUMANARUM RERUM EMENDATIONE CONSULTATIO CATHOLICA AD GENUE HUMANUM PRAECIPUE AD ERUDITOS EUROPAE“*, tj. *„Porada obecná o napravení věcí lidských k pokolení lidskému, především*

učencům evropským“ Je to široký pohled do budoucnosti lidstva obnoveného, mírumilovného a odpovědného, v němž jedinec i každá skupina má své místo, úkol i poslání ve svobodné, otevřené a spořádané společnosti.

Avšak poslední naděje na návrat do vlasti nakonec padly. Komenský se rozhodl napsat svou závěť. Tak vznikl *„KŠAFT UMÍRAJÍCÍ MATKY JEDNOTY BRATRSKÉ“* Je to odkaz těm, kteří tu zůstávají ve vyhnanství a v rozptýlení, i těm, kteří po nich přijdou, aby pluh vedli dál v brázdě života. Oslovuje luterány, reformované, obrací se i ke katolické církvi a jim všem odkazuje základy života, na nichž stál on sám i jeho milovaná Jednota bratrská.

V letech 1654-56 žil Komenský krátce opět v Lešně. Bylo to už potřetí. Poprvé to bylo v letech 1628-41, podruhé v letech 1647-50. Válka mezi Poláky a Švédy zničila město, Komenský opět ztratil všechno. Dům, knihovnu, rukopisy – a opět utíkal, aby zachránil holý život. Při požáru také shořel jeho obsáhlý slovník jazyka českého. Jaké štěstí, že poklad jazyka byl vložen do překladu Bible Kralické do češtiny, který pořídila Jednota bratrská. Na útěku přes Frankfurt, Štětín a Hamburk onemocněl a v nemoci rád přijal pozvání bohatého holandského podnikatele de Geera a přesídlil se svojí rodinou do Amsterdamu. Po přestálé nemoci a cestovní únavě se tam znovu pustil do pořádání svých filosofických a didaktických spisů. K jejich vydání – a tím také zachování pro budoucnost – mu pomohl jeho dobrodinec bohatý kupec a podnikatel pan Vavřinec de Geer. Je až s podivem, že otec a syn de Geerové, holandští podnikatelé a obchodníci, kteří po léta vydělávali na výrobě a prodeji zbraní do celého evropského prostoru během 30leté války velké peníze, štedře podporovali Komenského dílo, které jako celek přece směřovalo k vizi světa beze zbraní a bez válek. Možná to bylo i jejich pohnuté svědomí, kdo ví. Stalo se, že péči této bohaté rodiny našel Komenský přístřeší, bezpečí i zajištění pro sebe a svoji rodinu v Amsterdamu až do své smrti.

Labutím zpěvem života velkého Moravana je jeho poslední spis z roku 1668 nazvaný „UNUM NECESSARIUM“, *„Jedno potřebné“*. Je dojemným svědectvím zbožnosti a vyznáním lásky k celému lidskému pokolení. Závažně v něm připomíná, že celé lidstvo se už po celá staletí utápí v programovém nerozlišování věcí potřebných a nepotřebných. Je to přímo Sisypova námaha a jsou to rovnou Tantalova muka, jež lidstvo provázejí v jeho tolika marných zápasech. Tím „Jedním potřebným“ je pro Komenského Bůh, Kristus, jeho láska, pomoc, záchrana a nabídka smysluplného a vděčného života, který se právě u Krista naučí rozlišovat mezi věcmi potřebnými a nepotřebnými pro život.

MUŽ TOUHY A NADĚJE

Protože prožil celá desetiletí uprostřed utrpení, nových nadějí a nových zklamání, je až neuvěřitelné, že v takovém ovzduší začínal vždy znovu systematickou práci už nejen pro svůj malý hynoucí národ a rozptýlenou a umírající Jednotu bratrskou, ale pro celé lidstvo. Bylo mu souzeno stát na rozhraní středověku a novověku.

Středověk odcházel v potocích krve 30leté války. Byl to svět, který mizel lidem před očima. Novověk se rodil těžce v mlhách bojů, v nichž nebylo vidět do budoucnosti.

Naše doba se Komenského době velice podobá. Nejen pro útrapy takřka půlstoletí našeho života ve dvou totalitních sys-

HUS A KOMENSKÝ O MÍRU

socha Jana Nepomuckého, památník obětí 1. světové války z Berouna se 188 jmény a krásná socha Mistra Jana Husa, před níž stojíme. Když tu osu protáhneme dál, tak pamětní deska nežidovským obětem 2. světové války se 48 jmény, židovským obětím holocaustu s 91 jmény a pamětní deska obětím komunismu se jménem Viléma Soka, popraveného roku 1949 a zmíněním dalších 31 osob, odsouzených a uvězněných v politických procesech komunistického režimu. Husovo náměstí je tedy plné připomínek obětí – jedna z 14. století – Jan Nepomucký, oběť boje mezi králem Václavem IV. a arcibiskupem Janem z Jenštejna, druhá z 15. století - Jan Hus, oběť Kostnického koncilu. Zbývá celkem 359 obětí válek a totalit 20. století. Letos si připomínáme 350 let od úmrtí Jana Amose Komenského, který zemřel r. 1670 v Nizozemí a 605 let od upálení Mistra Jana Husa. Tyto dva muže dělilo čtvrt tisíciletí, tedy Komenský byl Husovi jen o málo blíž, než jsme my od Komenského. Komenský o Husovi psal stručně v knize, která se mu částečně přičítá, a kterou pokládám za jeho nejhorší – v Historii o těžkých protiuenstvích církve české. Kniha popisuje české mučedníky pro víru – první jménem zmíněná mučednice je zde sv. Ludmila z Tetína. Kapitola 8 popisuje Jana Husa a Jeronýma Pražského. Kniha má více než 100 kapitol a její sepisování by ještě nemuselo skončit. Na oběti se tedy soustředíme dost. Co dělat pro to, aby jich nepřibývalo?

Přemýšlel jsem, co by mohlo propojit Husa s Komenským a čím mluví i k dnešku. **Oba ke konci života usilovali o mír.** Hus v přípravě na Kostnický koncil napsal **Řeč o míru** – myslel si, že ji tam bude moci proslovit jako kázání. Je to vlastně výklad toho, co doporučil Pán Ježíš svým učedníkům – když někam přijdou, mají nejprve pronést „pokoj tomuto domu“. Komenský prožil v různých válkách skoro celý život. V letech 1665 – 1667 válčilo Holandsko s Anglií o nadvládu nad mořem a tím i nad koloniemi. Jan Amos pronikl na mírová jednání v Bredě a předal zástupcům obou stran svůj spis **Aněl míru**. Řeč o míru – Jan Hus, Aněl míru – Jan Amos Komenský. Potřebujeme mír ještě dnes? Před deseti lety začalo Arabské jaro a dodnes se válčí v Sýrii, Jemenu a Libyi. Když si zde připomínáme oběti, vzpomeňme i na oběti těchto válek, jejichž počet se již blíží k milionu. Před měsícem surová a nesmyslná smrt George Floyda vyvolala vlnu protestů o tom, že i životy černých lidí mají hodnotu. Ukazuje se, kolik napětí a násilí je skryto ve společnosti i ve vyspělých zemích.

Vyslechněme tedy pár doporučení o míru od Husa a Komenského:

„Válku je snadné vyvolat, ale velmi těžké ukončit, protože začátek a konec války nemá v moci tentýž člověk“, napsal Komenský. *Svá poselství směřoval k vladařům – podle Komenského Světltům Evropy: „Svolejte celoevropské shromáždění vladařů. Naslouchejte radám moudrých. Rozhodujete o osudech tisíců. Napravte svět a nastolte všeobecný mír.“*

Mistr Jan Hus se v kázání obracel na všechny křesťany: „Ostatně soudím, má-li být uzavřen mír mezi člověkem a jeho bližním, musí být uzavřen mír mezi člověkem a Bohem a mír člověka se sebou samým.“

Mír měl pro Husa tři roviny: **Mír člověka se sebou samým.** To je velmi aktuální důraz. Mnoho lidí je dnes nespokojeno, chybí jim pokoj. Hledají osobnostní růst a sebepřijetí. Hus to nazýval slovy, že tělo má být podřízeno duši, my bychom řekli, že jde o to, být harmonickým a celistvým člověkem, který má srovnané životní hodnoty a je smířený se sebou samým, i se svými chybami.

Mír mezi lidmi znamená pro Husa bratrskou lásku, ochotu sloužit druhým, i těm cizím a vzdáleným. Tak pojímal vládu i Komenský – jako službu. Jak viděl harmonický svět Komenský, si můžete prohlédnout v místním muzeu na výstavě k učebnici Orbis pictum, Svět v obrazech, nejoblíbenější dětské učebnici všech dob. Důležitá kapitola v této knize je humanitas, neboli lidskost.

Mír člověka s Bohem je pro Husa orchol a předpoklad míru s druhými lidmi i se sebou samým. Cesta k tomuto míru je náročná. Komenský ji popisoval jako cestu labyrintem světa do ráje srdce.

Milí posluchači, přeji vám, abyste labyrintem světa dokázali dojít do ráje svého srdce a našli mír s Bohem, s bližními i sami se sebou. A děkuji vám za pozornost.

témech společnosti, ale nyní opět ve značně rozkymáceném globálním rozpětí světa, nepoužijeme-li ostřejšího výrazu. Zaznívají k nám na počátku 21. století velice naléhavé hlasy ze vzdálených světadílů Asie, Afriky, Latinské Ameriky. Z kontinentů, které dosud neměly takový podíl na organizaci a vedení světa jako celku. Nebude dlouho trvat a jejich hlas bude ještě patrnější. Jak pozoruhodné, že Komenský už v jeho době vyslovil pozoruhodnou myšlenku, která by neměla zapadnout právě dnes, v současné světové krizi. Ve 40 letech napsal toto – až prorocké – slovo (volně citováno): ***My Evropané plujeme s Kristem na jedné lodi a potkáváme jiné lodi s Asiaty a s Afričany, rozdělme se s nimi o bohatství poznání a života, aby pak celý svět černých, bílých a jiných národů bezpečně doplul do přístavu budoucnosti. Je to utopie nebo jediná alternativa současnosti?***

VĚŘÍCÍ KŘEŠŤAN

Nad tak pohnutým životem Komenského si klademe zásadní otázku: odkud se bere v člověku vnějšíne poraženém, z domova vyhnaném, zbaveném často ovoce své mnohaleté práce, odkud se v něm bere nová síla, aby vstal a vykročil, pracoval a povzbuzoval druhé a dodával jim naději?

Na jeho hřbetě chodí železná noha žoldnéře, který vítězí násilím proti pravdě. Kde se v něm bere síla, že přesto všechno až do konce života zápasí o mír uprostřed desetiletí válečných požárů, politických zápasů a náboženských hašteřeníc, a stále se drží vidění světa svobodného, spravedlivého a pokojného? Jak to, že si sedal znovu k psacímu stolu, a právě v tomto duchu píše své knihy, dopisy, traktáty a kázání, které působí burcujícím způsobem až dodnes?

Nemám jinou odpověď než tu, že takový život se mohl zrodit a rozvíjet jen z pokorné, naslouchající a radostné víry v Boha, který v Ježíši Kristu se dal poznat člověku a světu.

Jana Amose Komenského si připomíná stále celý svět, nejen v naší euroatlantické civilizaci. Důvodem je jeho myšlenka, že vzdělání je hodnota určená naprosto všem. Připomíná, že skutečné vzdělání nemá vést člověka ani k pyše, právě tak jako ho nemá ani vzdalovat od Boha. Právě vzdělání činí člověka způsobilým, aby mohl odpovědně spravovat sám sebe i svůj malý svět, za který odpovídá Pánu Bohu i lidem. On sám si na svém hlubokém a všestranném vzdělání nezakládal, avšak právě vzdělání vkládal do základu svého života, své práce, svého rozhodování a pokory života.

Proto mohl procházet neklidnou Evropou od Šarišského Potoka až po Baltské moře bez bázně a strachu, protože vložil svou ruku do ruky Boží, jak to vypovídá jeho oblíbený žalm 27. *„Nebo tu mne ukryje v stánku svém, v den zlý schová mne ve skryší stanu svého, a na skálu vyzdvihne mne…“* Zde jsme u zdroje, z něhož v celém životě čerpal, z něho žil – i umíral.

V patricijském domě bratří de Geerů v Amsterdamě 15. listopadu 1670 zemřel 78letý stařec, poslední biskup Jednoty bratrské, evropský poutník, občan Evropy, učitel národů, posel míru a lidské vzájemnosti, věrný služebník Boží Jan Amos Komenský. Byl psancem až do konce života. Jeho srdce však vždycky bilo zvukem veselým. Také až do konce.

Josef Hromádka

(Zkrácený text pro „Univerzitu třetího věku“ ke 350. výročí úmrtí J. A. Komenského)

***Mikuláš Vymětal,** (proslav na Husově náměstí v Berouně 24. června 2020)*